

Vlaams
Parlement

stuk **2467** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 17 februari 2014 (2013-2014)

Gedachtewisseling

over het meerjarig financieel kader van de Europese Unie

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heren Ward Kennes en Karim Van Overmeire

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Frank Creyelman.

Vaste leden:

de heren Paul Delva, Ward Kennes, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marijke Dillen, de heer Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Mia De Vits, de heer Jan Roegiers;
de heren Marc Hendrickx, Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heer Lode Ceyskens, mevrouw Cindy Franssen, de heren Peter Van Rompuy, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Stefaan Sintobin, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Fatma Pehlivan;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

1. Inleiding door de heer Axel Buyse, vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering bij de EU.....	4
2. Toelichting door de heer Jeroen Decock, beleidsmedewerker bij het Departement internationaal Vlaanderen	4
3. Bespreking	7
3.1. Vragen en opmerkingen van leden	7
3.2. Antwoorden van de sprekers.....	7
Gebruikte afkortingen	9

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking vond op 4 februari 2014 een gedachtewisseling plaats over het meerjarig financieel kader van de Europese Unie.

Aan deze gedachtewisseling werd deelgenomen door de heer Axel Buyse, vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering bij de EU, en de heer Jeroen Decock, beleidsmedewerker bij het Departement internationaal Vlaanderen.

1. Inleiding door de heer Axel Buyse, vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering bij de EU

De heer *Axel Buyse* legt uit dat het MFK van de EU, dat vroeger de Financiële Perspectieven werd genoemd, in tegenstelling tot onder meer de Vlaamse begroting, een dwingende meerjarenbegroting is. Dat betekent dat alle instellingen van de EU ertoe gehouden zijn hun begroting daar in te kaderen in de periode 2014-2020. Pas na anderhalf jaar werden de onderhandelingen tussen de Europese Commissie, de Raad van de EU en het Europees Parlement eind 2013 afgerond. De EU verkiest de aanpak met een dwingend meerjarig financieel kader boven de vroegere jaarlijkse marathonzittingen over de begroting. Met dit systeem kan vrij minutieus gedurende een lange aanlooperperiode toch een begroting voor zeven jaar worden vastgelegd.

De heer Buyse wijst erop dat, zoals ook bij de toelichting door de heer Decock zal blijken, de belangrijkste rubrieken in de uitgavenbegroting op Vlaamse bevoegdheden slaan. In dalende volgorde van budgettaire belangrijkheid gaat het om landbouw, regionaal beleid en Horizon 2020, een programma waarin onder andere onderzoek en ontwikkeling zitten. De Vlaamse overheid heeft zich zo goed mogelijk voorbereid op die onderhandelingen, vanuit de verwachting dat, zeker op het vlak van landbouw en wellicht ook op dat van regionaal beleid, zou moeten worden ingebonden. Dat er minder middelen zouden worden bekomen dan in de voorgaande periode van zeven jaar, had te maken met de historische verschuivingen die op Europees gebied hebben plaatsgevonden en inzonderheid de uitbreiding van de EU als een laat gevolg van de val van de Berlijnse Muur. De Europese begrotingen moeten daar onvermijdelijk vroeg of laat aan aangepast worden, de lat zal geleidelijk gelijk moeten worden gelegd met de nieuwe lidstaten.

Bij de voorbereiding werd al in een heel vroeg stadium aangeklopt bij de federale overheid om het dispositief zo snel mogelijk opgezet te krijgen, en werd een beroep gedaan op experts uit alle Vlaamse beleidsvelden om een overzicht te krijgen van wat Vlaanderen in de vorige periode had kunnen verwerven. Een gedeelte van die middelen is relatief gemakkelijk te becijferen, maar bij onderzoek en ontwikkeling is dat minder evident omdat de gelden daar niet rechtstreeks aan de lidstaten maar aan de onderzoeksinstellingen worden uitgekeerd, op basis van ‘calls’.

De spreker onderstreept dat hij als lid van de officiële Belgische delegatie bij de Europese Raad tijdens de laatste toponderhandelingen in november 2012 en op 8 februari 2013 zeer goed werd ondersteund. Er werd een groep samengesteld met een aantal experts van het DiV en van de belangrijkste andere betrokken beleidsdomeinen. Daarnaast was er ook ondersteuning vanuit de studiedienst van de Vlaamse Regering. Hierdoor was het mogelijk om zeer kort op de bal te spelen en de minister-president of zijn kabinet te waarschuwen indien essentiële Vlaamse belangen in het gedrang kwamen. Op die manier kon worden vermeden dat nog meer middelen werden verloren dan wat al werd verwacht.

2. Toelichting door de heer Jeroen Decock, beleidsmedewerker bij het Departement internationaal Vlaanderen

De heer *Jeroen Decock* stelt dat hij als beleidsmedewerker bij het DiV de onderhandelingen opvolgde en meewerkte aan het Vlaamse optreden tijdens die voorbereiding.

Globale uitgaven EU

De spreker presenteert vooreerst de begrotingstabel die werd ingevuld tijdens de onderhandelingen. Deze tabel bevat de vastleggingskredieten of ‘commitment appropriations’, de betalingskredieten of ‘payment appropriations’ en de reserves die buiten het MFK vallen. Het totale volume aan vastleggingskredieten waarover de EU maximaal beschikt voor de periode 2014-2020, is bijna 960 miljard euro of exact 1 percent van het geschatte BNI van de EU. Dat is op zich een klein bedrag, wat uiteraard veel te maken heeft met het gegeven dat budgettair zwaar doorwegende bevoegdheden zoals sociale zekerheid en defensie op het nationale niveau zitten. Het budget wordt verdeeld over zeven jaar en voor elk jaar is er een plafond.

De zes rubrieken worden gevormd door de grote uitgavencategorieën van de EU. Per jaar levert deze indeling per rubriek een bedrag op waar de jaarbegroting van de EU dan moet inpassen. Dit wordt gaandeweg in de onderhandelingen ingevuld en er wordt onderhandeld over aparte onderdelen. Uit de procentuele verdeling van de uitgaven van de EU blijkt dat van elke 100 euro er nog altijd 39 euro gaat naar landbouwbeleid, 34 euro naar het cohesiebeleid en 13 euro naar groei en werkgelegenheid. Het relatieve aandeel van de landbouw en het cohesiebeleid zakt wel, terwijl het relatieve aandeel van groei en werkgelegenheid stijgt, evenals dat van justitie en binnenlandse zaken.

Net als in de nationale begrotingen werd er bespaard bij de Europese begroting: de totale uitgaven dalen in 2014-2020 met 3 percent, voornamelijk onder druk van een aantal netotbetalers, terwijl België veeleer op het standpunt van de Europese Commissie zat, die een nulgroei bepleitte. Opvallend is dat op cohesie en landbouw respectievelijk 8 en 11 percent wordt bespaard, terwijl groei en werkgelegenheid stijgt met 37 percent, justitie en binnenlandse zaken met 27 percent, extern beleid van de unie met 3 percent en de administratie met 8 percent.

Landbouwbeleid

Vervolgens gaat de spreker nader in op het landbouwbudget, waar er een relatief sterke daling is. Pijler 1 (directe inkomenssteun) en pijler 2 (plattelandontwikkeling) dalen met respectievelijk 13 en 12 percent, waarmee de historische trend zoals verwacht wordt bevestigd. Voor België belooft de daling op de eerste pijler 21 percent, vanwege de convergentie. De spreker toont in dat verband een diagram, met per lidstaat de toeslag per hectare landbouwgebied. Hieruit blijkt dat België thans nog de derde hoogste toeslag per hectare krijgt, na Malta en Nederland.

Op voorstel van de Europese Commissie worden geleidelijk middelen verschoven van de ‘oude’ lidstaten naar de ‘nieuwere’. Dat er een herverdeling zou gebeuren, was dus vooraf al bekend. De commissie heeft een voorstel gedaan om bij de lidstaten die boven het gemiddelde zitten, middelen af te romen ten voordele van de lidstaten onder het gemiddelde. De Belgische pogingen om het verlies voor Vlaanderen en Wallonië te plafonneren, zijn uiteindelijk niet geslaagd. Wel werd spreiding van de convergentie over de tijd verkregen, evenals een beperkte ad-hoccompensatie in de tweede pijler van 80 miljoen euro voor het verlies in de eerste pijler van het landbouwbeleid.

Cohesiebeleid

Globaal gezien daalt het budget voor het cohesiebeleid met 8 percent, de daling van de Belgische enveloppe bedraagt 9 percent. De vermindering zal het sterkst zijn in Vlaanderen, in Wallonië zal ze minder groot zijn en voor Brussel is er zelfs sprake van een stijging.

De cijfers op regionaal niveau zijn nog niet bekend, want de Belgische enveloppes maken momenteel nog het voorwerp uit van een politieke herverdeling.

Globaal gezien zal Vlaanderen erop achteruitgaan, alleen in het gedeelte Europese territoriale samenwerking groeit de Vlaamse enveloppe. Verklaringen zijn de algemene daling van de steun voor de meer welvarende gebieden en de keuze voor de indicatoren van Europa 2020. Die keuze is vanuit Europees perspectief gezien logisch maar voor Vlaanderen nadelig, omdat het op die indicatoren relatief beter scoort. Voor Brussel is net het omgekeerde het geval, waardoor het op basis van die indicatoren meer middelen krijgt. De Belgische poging om het gewicht van die indicatoren te verminderen, liep vast omdat zij op geen enkel moment voorwerp van de onderhandelingen waren.

Vlaanderen en Wallonië ontvangen elk wel een ad-hocallocatie van 66,5 miljoen euro bovenop de technische verdeling, als antwoord op de sluiting van Ford Genk en van ArcelorMittal.

Groei en werk

Zoals al vermeld, kent de uitgavenrubriek groei en werkgelegenheid een stijging, binnen een krimpend budget. Het grootste programma binnen deze rubriek is Horizon 2020, dat gericht is op onderzoek, ontwikkeling en innovatie, en waarvan het budget toeneemt met 23 percent. Dat zou een goede zaak moeten zijn voor de Vlaamse universiteiten en onderzoeksinstituten, gezien hun te verwachten succes bij de deelname aan projectoproepen binnen Horizon 2020.

In tegenstelling tot bij het cohesie- en het landbouwbeleid, worden de middelen niet vooraf verdeeld onder de lidstaten. Het belangrijkste criterium bij de beoordeling blijft excellentie – wat een goede zaak is voor Vlaanderen – hoewel minder welvarende lidstaten ook andere bepleitten, omdat hun onderzoeksinstituten minder performant zijn.

Interessant voor Vlaanderen is dat allerlei projecten in aanmerking zullen komen voor financiering binnen het stijgende budget voor grensoverschrijdend transport (een stijging met 64 percent) en energiebeleid (Connecting Europe Facility). Positief voor Vlaanderen is ook dat het bekende Erasmus+ groeit.

Overige programma's uitgavenzijde

Specifiek van belang voor Vlaanderen zijn verder de subsidieprogramma's Life (dat te maken heeft met leefmilieu en klimaat), Visserij, Creatief Europa (cultuur en media) en Europa voor de burger. Geen enkele Vlaamse provincie voldoet aan de criteria voor steun in de strijd tegen jeugdwerkloosheid in het kader van het Jongerenwerkgelegenheidsinitiatief.

Verder vermeldt de spreker dat 20 percent van alle operationele uitgaven te maken moet hebben met klimaat en dat 30 percent van de directe inkomenssteun in het gemeenschappelijke landbouwbeleid naar milieumaatregelen moet gaan. Er is voortaan ook meer aandacht voor prestaties in de structuurfondsen, het Visserijfonds en het Plattelandsontwikkelingsfonds. Die fondsen worden zodanig verbonden met het economisch bestuur van de EU dat de operationele programma's van lidstaten die niet voldoen, zo nodig kunnen aangepast worden of hun middelen geschorst.

Inkomsten EU

Wat de inkomsten van de EU betreft, hebben de door de Europese Commissie medio 2011 voorgestelde aanpassingen – een nieuwe, transparante btw-bron in de plaats van de louter

statistische, en een financiële transactiebelasting – het niet gehaald. Er was veel verzet bij de lidstaten tegen die voorstellen en het resultaat was uiteindelijk dat de huidige financieringsregeling volledig behouden blijft. Op aandringen van het Europees Parlement wordt wel een werkgroep eigen middelen opgericht.

Kortingen

Tot slot overloopt de heer Decock nog de kortingen die een aantal lidstaten ontvangen op hun nettobijdrage aan de Europese begroting. De inningsvergoeding voor de douanerechten die door lidstaten geïnd worden voor de EU daalt van 25 tot 20 percent, hoewel de Europese Commissie 15 percent een betere weergave van de werkelijke kosten vond. Het voorstel van de commissie van een uniforme basis voor kortingen, gebaseerd op de oorspronkelijk criteria voor de Britse ‘rebate’, haalde het niet. De kortingen van het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Nederland en Zweden blijven gewoon bestaan en werden zelfs aangevuld met kortingen voor Oostenrijk en Denemarken.

3. Bespreking

3.1. Vragen en opmerkingen van leden

De heer *Karim Van Overmeire* dankt de sprekers voor hun heldere en boeiende uiteenzetting, maar vindt het wel jammer dat daarvoor zo weinig belangstelling was in de commissie. Het is opvallend dat de EU aan lidstaten en entiteiten vraagt de tering naar de nering te zetten, maar zelf wel de uitgaven van haar administratie met 8 percent laat stijgen. Dat vormt natuurlijk een gemakkelijk punt van kritiek.

Het lid wil meer uitleg bij het diagram over de landbouwbetalingen per hectare. Dat er verschillen zijn tussen de West- en de Oost-Europese landen is eigenlijk logisch, maar blijkbaar wil men dat toch gelijktrekken. Wat is er de verklaring van dat Malta helemaal bovenaan staat?

Hoe komt het tot slot dat sommige lidstaten wel kortingen uit de onderhandelingen konden slepen en andere, zoals België, niet? Is er dan slecht onderhandeld? Hoe komt het dat er zo veel uitzonderingen zijn?

De heer *Ward Kennes* leidt uit de late beslissingen over Limburg en Luik af dat het politiek gewicht dat in de schaal werd geworpen, toch niet te onderschatten valt, hoelang de voorafgaande, ambtelijke voorbereiding ook was. Het is dan ook belangrijk in de eindfase dat men alles goed in het oog houdt en dag en nacht beschikbaar is.

Wat het zeer sterk stijgende budget voor Connecting Europe Facility betreft, vraagt de heer Kennes welke Vlaamse projecten daarvoor in aanmerking komen. Gaat het daar om de binnenvaart, over de Antwerpse mobiliteitsproblematiek en zijn er ook spoorprojecten bij betrokken?

3.2. Antwoorden van de sprekers

De heer *Axel Buyse* erkent dat de kostenstijging van de Europese administratie een teer punt is. Er was dan ook zeer veel protest, zij het niet van België, dat zich in deze kwestie meestal niet sterk profileert gezien het economische belang dat het heeft bij die administratie. De heer *Jeroen Decock* vult aan dat de commissie ook wijst op de niet-comprimeerbare pensioenlasten.

De heer *Axel Buyse* wijst erop dat voor de toeslag per hectare rekening moet worden gehouden met de zogenoemde historische rechten. Landbouw heeft lang het beleid van de Europese gemeenschappen bepaald en er blijft nog altijd een stuk van die erfenis over. Men probeert nu dat budgettaire overwicht van landbouw geleidelijk af te bouwen, zonder de voedselveiligheid binnen Europa in het gedrang te brengen. De historische rechten van de oude lidstaten vallen op, maar het belang van Malta moet wel gerelativeerd worden, want daar zijn niet veel mensen actief in de landbouw. Sterke landbouwlanden zoals Nederland en België – met in niet onbelangrijke mate Vlaanderen – die aan zeer intensieve landbouw doen, hebben nog lang kunnen gebruikmaken van hoge steun, maar die zal voor een stuk moeten worden afgevlakt, weliswaar rekening houdend met de hogere kosten hier, dan in pakweg Letland of Litouwen. De grote verschillen uit de vorige periode waren niet meer uit te leggen aan landbouwers uit de nieuwe lidstaten. Om sterk te zijn, mag onze landbouw trouwens niet te afhankelijk blijven van subsidies, want dan wordt een inherente zwakte ingebouwd. Er moet een zeker evenwicht worden gevonden.

De heer Buyse is het met de heer Van Overmeire eens wat de kortingen betreft. Ook premier Di Rupo heeft na afloop van de onderhandelingen toegegeven dat de meerjarenbegroting op dit vlak niet voldoet aan hoe Europa echt zou moeten functioneren. In het MFK zitten een aantal vertekeningen die eigenlijk een weerspiegeling zijn van de machtsverhoudingen tussen de lidstaten van de EU. De Britse ‘rebate’ is destijds nog onder premier Thatcher gebetonneerd. De nieuwe toegevingen betreffen landen die netto veruit het meeste bijdragen aan de EU, wat zij in de huidige tijden van besparingen moeilijk kunnen uitleggen aan hun kiezers. België, dat volgens sommige berekeningen ook een nettobetaler is, neemt hier een voorzichtige houding aan omdat het als gastheer veel voordelen uit de EU haalt.

De onderhandelingen spelen zich af in de reële harde wereld, waarin iedereen sterk inzet op de eigen economische en budgettaire belangen. Het komt er inderdaad op aan om bijzonder oplettend te blijven tot op het laatste moment van de onderhandelingen. De spreker verzekert echter dat de goed voorbereide Vlaamse delegatie er wel degelijk in geslaagd is om een aantal manoeuvres die negatieve gevolgen zouden hebben gehad, op tijd te ontmaskeren. In die omstandigheden was de verbinding tussen de onderhandelingsdelegatie, de Vlaamse Vertegenwoordiging binnen de Belgische Permanente Vertegenwoordiging en het kabinet van de minister-president van groot belang.

De heer Buyse bevestigt tot slot nog dat diverse Vlaamse projecten in aanmerking komen voor subsidiëring binnen TEN-T en verzekert dat de diensten van het Departement MOW zeer goed geroutineerd zijn op dat vlak. Het gaat onder meer om projecten voor de verhoging van bruggen over het Albertkanaal, de Schelde-Seineverbinding en de realisatie van de nieuwe zeesluis in Terneuzen, die de Vlaamse binnen- en kustvaart ten goede zal komen. De spreker gelooft echter niet dat deze middelen bruikbaar zijn voor de Antwerpse verkeersknoop, omdat Europa wegverbindingen nog alleen wil financieren als het om ontbrekende knopen gaat in de Oost-Europese landen. Dat neemt natuurlijk niet weg dat er misschien middelen kunnen worden gevonden voor bijvoorbeeld het inzetten van slimme technologie, zoals voor verkeersborden.

Frank CREYELMAN,
voorzitter

Ward KENNES
Karim VAN OVERMEIRE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BNI	bruto nationaal inkomen
btw	belasting over de toegevoegde waarde
DiV	Departement internationaal Vlaanderen
EU	Europese Unie
MFK	meerjarig financieel kader
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
TEN-T	Trans-Europees Netwerk voor Transport